

‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರ್’ ಅಲಿಯಾಸ್ ‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ’ ಎಂದೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ರಾಘವಾಂಕನ ಪಠ್ಯ ಸುಮಾರು 800 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾದರೂ, ಇಂದಿಗೂ ಕನ್ನಡದ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ಅಭಿಜಾತ ಕೃತಿ. ಕಳೆದ ವರ್ಷವಷ್ಟೇ ‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ’ ಕೃತಿಯ ‘The Life of Harishchandra’ ಎಂಬ ನನ್ನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದವನ್ನು ಅಮೆರಿಕದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹಾರ್ವರ್ಡ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್, ಮೂರ್ತಿ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

ಮೂರೂವರೆ ವರ್ಷಗಳ ಸತತ ಪರಿಶ್ರಮದ ನಂತರ ಜನವರಿ 2017ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿಯನ್ನು ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರು ಲೋಕಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ನಮ್ಮದಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರೇದಿದ್ದೆ. ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಒಪ್ಪುವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ತೃಪ್ತಿ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುವ ಬದಲು, ಅದು ಕೃತಿಯ ಪಯಣದ ಹೊಸಘಟ್ಟದ ಆರಂಭವಾಗಬಹುದೆಂದು ನನಗಂತೂ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ವಿವಿಧ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೃತಿ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಲು ನನ್ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದವು. ‘ರಂಗಶಂಕರ’ದಲ್ಲಿ ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನಿ, ಮೈಸೂರಿನ Literary Festivalನಲ್ಲಿ ಡಾ. ಪುಟ್ಟದತ್ತ ಚಂದ್ರ ಶೋಭಿ ಹಾಗೂ ಟೈಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಫೆಸ್ಟಿವಲ್‌ನಲ್ಲಿ ರಶ್ಮಿ ತೇರದಾಳ ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವ, ಅನುವಾದದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮೌಲಿಕವಾದ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಸುಚಿತ್ರ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸೊಸೈಟಿ, ಆಕೃತಿ, ಸಂವಾದ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮಾತನಾಡಲು ವೇದಿಕೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದವು. ಜತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿವಿಧ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ – ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಜೈಪುರ್, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಅಹಮದಾಬಾದ್, ಗೋವಾ, ಊಟಿ, ದೆಹಲಿ – ಮಾತನಾಡುವ ಅವಕಾಶಗಳು ದೊರೆತವು. ಕಳೆದ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ನನ್ನ ಅಮೆರಿಕ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ’ದ ಫಲಮಲನ್ನು ಹರಡುವ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಯಭಾರ ನನ್ನದಾಯಿತು.

ಬೇರೆ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಅಭಿಜಾತ ಕೃತಿಗಳ ಓದು, ಸಂವಹನ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅವು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಅರ್ಥಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಓದು, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕ್ರಮವನ್ನು, ವಿಶೇಷ ಶಿಸ್ತನ್ನು demand ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕಳೆದ 50-60 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಪಠ್ಯಗಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ, ವ್ಯಾಪಕ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ದೂರ ಸಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಓದು ವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಓದು ನಿಜಕ್ಕೂ ನಾರಿಕೇಳ ಪಾಕವೇ ಸರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಕೇಳುಗರಿಗಾಗಿ ಹೊಸದೊಂದು ವಿಧಾನವನ್ನೇ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕೆಡದಂತೆ, ರಾಘವಾಂಕನ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳಿ, ಕೃತಿಯ ಸೊಬಗು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದವನ್ನು ಬಳಸಿ, ಕೃತಿಯ ಭಾವತೀವ್ರತೆ ತಟ್ಟಲು ಕೆಲವು ಷಟ್ಪದಿಗಳನ್ನು ಗಮಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ, ಕೃತಿಯ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವ ಹೊಸ ‘ಹರಿ(ಶ್ಚಂದ್ರ) ಕಥೆಯ’ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡೆ.

ನಾನು ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಸಭೆಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವ ಎಂದರೆ, ಕುರಿತೋದದೆಯುಂ ಪರಿಣತಮತಿಗಳಾದ ಕನ್ನಡದ ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ, ಒಲವು ಇನ್ನೂ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಹಸಿವಿದೆ. ಆ ಶ್ರೀಮಂತ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಭೆಗಳಂತೆಯೇ ಅಮೆರಿಕದ ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್, ಅಟ್ಲಾಂಟಿ, ಆಸ್ಟಿನ್, ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಕನ್ನಡಪ್ರೀತಿ ತುಂಬಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಓದನ್ನು ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಾದರೂ ದಕ್ಷಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ‘ಹರಿಕಥೆ’ಯನ್ನು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಒಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸ; ಕನ್ನಡೇತರರಿಗೊಂದು ಮಾಡಿದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ಕೃತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ ವೇದಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಚಲಿತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕೇವಲ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ. ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿರುವ ಕಥೆ. ತಮಗೆ

ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ರೀತಿ ಕನ್ನಡೇತರರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡೇತರರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತೌಲನಿಕ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು. ಇಂತಹ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಇವೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದರೂ, ಕೃತಿಯ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿ, ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಸುಂದರ ಬಂಧ – ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೇ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ, ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಭಾಷಿಕ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಜಿಗಿದು ಕೇಳುಗರ ಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಗಮಕ ವಾಚನಕ್ಕೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಪಾಲು. ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವ ಸಭೆ ಇದ್ದಾಗ, ಕಥೆ ಹೇಳುವುದೇನು ಕಷ್ಟ? ಇಂತಹ ಸಭೆಗಳಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು, ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಧಾರಿಸಿದ, ಎರಡು ಗಂಟೆ ಕಾಲಗಳ ಆಡಿಯೋ ರೂಪಕವನ್ನು (podcast) ತಯಾರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಹಾರ್ವರ್ಡ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್‌ನ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ನಲ್ಲಿ, ‘The Life of Harishchandra’ ಎಂದು ಹುಡುಕಿದರೆ, ಅದರ ಕೆಳಗೇ ಸಿಗುವಂತೆ ಅಪ್‌ಲೋಡ್ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿಯ ಆಯ್ದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಜ್ಯೋತಿನಿವಾಸ್ ಕಾಲೇಜು, ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಜರ್ಮನಿಯ ವುರ್ಸ್ ಬರ್ಗ್ (wurzberg) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ‘Winter School of Classical Kannada’ದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೂ ಆಡಿಯೋ ರೂಪಕ ಪೂರಕವಾಗಿ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಗುರಿ.

ಅಮೆರಿಕದ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ಬಹುತೇಕ South Asian Studiesನ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. South Asian Studiesನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕೆಲವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೆಂದರೆ – ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಪೆನ್ಸಿಲ್ವೇನಿಯಾ, ಟೆಕ್ಸಾಸ್ (ಆಸ್ಟಿನ್), ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯ (ಬರ್ಕ್‌ಲಿ) ಹಾಗೂ ಷಿಕಾಗೊ. ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಜಾತ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ತಮಿಳು ಮಾತ್ರ. ಈಚೆಗೆ ಹಿಂದಿ, ಬೆಂಗಾಲಿ, ತೆಲುಗು ಕೂಡ ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಪೆನ್ಸಿಲ್ವೇನಿಯಾ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಸುವ ಸೌಲಭ್ಯ ಇಲ್ಲ. 1500 ವರ್ಷಗಳ ಸಾತ್ಯತೆವಿರುವ, ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಾದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಮನ್ನಣೆ ನೋಡಿದರೆ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿ, ಟೆಕ್ಸಾಸ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ South Asia Instituteಗೆ Management Studies ತಜ್ಞ, Distinguished Teacher ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿರುವ ಪ್ರೊ. ಪ್ರಭುದೇವ (ಕೋ. ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ಅವರ ಪುತ್ರ) ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ನೀಡಿರುವ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೆನೆಯಲೇಬೇಕು. ಅಟ್ಲಾಂಟಿ ಎಮರಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕೂಡ ಕನ್ನಡ ಓದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಧನಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ವಿಧ್ವಾಂಸರು ಹಳಗನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ.

ಇಂತಹ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ವಿದ್ಯಜ್ಞನಿಗೆ ಮೊದಲು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ನೋಟ ನೀಡಿ, ನಂತರ ವೀರಶೈವಯುಗದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳಿ, ಆಮೇಲೆ ಕವಿಕಾವ್ಯ ವಿಚಾರ, ಕೃತಿಯ ಚರ್ಚೆ. ಮುಂದೆ ಕೊಟ್ಟ ಅಂಶವೆಂದರೆ 20-25 ಜನರು ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಪುಟ್ಟ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆಳವಾದ, ತೌಲನಿಕ ಪರಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನಿತ್ತಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ. ಉತ್ತಮ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಮಾದರಿಯೊಂದನ್ನು ಈ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಅವರಿಗೆ ಎಳ್ಳುಕಾಳಷ್ಟಾದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸೆ, ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಅದೇ ನನಗೊಂದು ಸಮಾಧಾನ.

ಜರ್ಮನಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾರ್ಕ್ಸಿಸ್ಟ್ ಚಿಂತಕ ವಾಲ್ಟರ್ ಬೆಂಜಮಿನ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ಭಾಷಾಂತರವು ಕೃತಿಯ ಮರುಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಅದರ ಹೊಸ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ’ದ ಈ ಅನುವಾದವೂ ಹೊಸಲೋಕಗಳನ್ನು, ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳನ್ನು, ಹೊಸ ಓದುಗ/ಕೇಳುಗ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರ್’ದ ಅಭಿ-ಜಾತತೆಯನ್ನು, ರಾಘವಾಂಕ ಹೇಳುವಂತೆ, ‘ಏಂ ವಣ್ಣಿಸುವೆನು’!